

חינוך לחיים

פרשת בהעלותך

ה' מצוה את אהרון להדליק את המנורה הטהורה בכל יום. לאחר הציווי מעידה התורה "ויעש כן אהרון" אומר רש"י: "מלמד - שבחו של אהרון שלא שינה". וידועה השאלה: מה פתאום שהוא ישנה ממה שה' אמר לו? והתשובה כותב ה"שפת אמת": - "ויעש כן אהרן שלא שינה. יש לפרש כי עשה מעשה המצווה כל ימי חייו בכוונה ורצון אחד. כי דרך כל אדם. שבהתחלה מתעורר לטוב. אח"כ נשכח ממנו. וצריך לחפש התעוררות באופן אחר תמיד. והאמת כי ההתפעלות הראשון הוא המובחר לזאת נאמר על אהרן שלא שינה וממילא בא לו תמיד השגות חדשות כמ"ש אם שמעו בישן תשמע בחדש".

כלומר, אהרון הכהן לא התרגל, הוא התלהב בכל יום מחדש כמו בפעם הראשונה. כשאנחנו רוצים "להדליק" את הנשמות של הילדים/תלמידים אנחנו צריכים לעשות זאת בהתלהבות, לא להתרגל. ורק כך נעלה אותם (בהעלותך...) ונאיר את נשמתם באור התורה, המצוות והמידות הטובות.

מה שעומד בראש סולם העדיפויות של כולנו, זו השאיפה הנכספת לזכות לרוות נחת מצאצאים הוולכים בדרך התורה. אחת הדרכים אותה גילו לנו חז"ל להגיע ליעד הנשאף הזה, היא הגילוי: 'הרגיל בנר יהיו לו בנים תלמידי חכמים!' (והכוונה לנר שבת ונר חנוכה) – וצריך להבין: מה יש בהם בנרות השבת ונרות החנוכה ההופכים – את בנינו לתלמידי חכמים? איזו סגולה טמונה בשלהבות המרצדות, מה יש במצווה הזו ההופך אותה לכה מועילה לחינוך ילדינו? והלא כולם מקפידים על הדלקת הנרות, ולא כולם זוכים בבנים תלמידי חכמים אם כן מהו הכח הטמון בנרות וכיצד הופכים אותו למנוף – להצלחת ילדינו? מאיר לנו בעל השם משמואל זי"ע, ופותח כיוון מחודש בהבנת הקשר בין הנרות לחינוך הילדים. כשנתבונן בלהבה הבוצרת, ניווכח כי אין רגע זהה לחברו. בכל שניה מחדש הלהבה משנה צורה, צבעיה משתנים, היא גדילה ומתקטנת, מאדימה ושוב מצהיבה... אין רגע דל, אין שניה בלי חידוש, אין מצב זהה לקודמו בשום צורה! אומרים חז"ל: רוצה לזכות בבנים תלמידי חכמים? רוצה להצליח בחינוך ילדיך? זו הנוסחה: תתרגל לחשוב ולהתנהג כמו נר... תכניס בבית התלהבות מחודשת, אורה שמחה, התרגשות עם כל מצוה, התחדשות בכל יום מחדש, שמחה עם כל מצוה גם אם – היא שגרתית. כך תנחיל לילדיך את הערך החינוכי החשוב ביותר, כך תזכה לראותם גדלים על ברכי התורה, שמחים עם כל מצוה, ששים לקיים רצון ה'!

זה גם ההבנה בפסח שני - היו אנשים שלא יכלו לעשות את הפסח בזמנו הקבוע משום שהם היו טמאים. הם באים למשה רבנו ואומרים לו "למה נגרע?" אנחנו רוצים "הזדמנות שניה"... הם מבקשים לעשות פסח שני. משה רבנו שואל את ה', וה' מסכים. למה הם זכו לזה? כי הם לא התרגלו! הם לא קיבלו את המצב הזה שהם לא יכולים והם פטורים. גם אם אדם טעה והלך בדרכים רחוקות, גם אם אתה מרגיש רחוק – תמיד אפשר לתקן את המצב ולקבל הזדמנות שנייה מאת ה', לעולם לא מאוחר מדי! אבל זה רק כשאדם לא מתרגל למצב שבו הוא נמצא, לא מתייאש ולא מוותר, כשאדם רוצה לצאת מהמצב הזה – ה' עוזר לו. "הבא ליטהר מסייעים בידו!".

וכך גם ההבנה בחטא המתאוים - היו אנשים שהתלוננו ואמרו שהיה יותר טוב במצרים, כי שם היה להם בשר לאכול... ועכשיו יש להם "רק" מן... וצריך להבין: איך יתכן שהם מתלוננים על המן? איך יתכן שהם מתלוננים על ה'? את התשובה לכך אומר ה' בעצמו: "וען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם ותבכו לפניו" וגו'. מה הפירוש "אשר בקרבכם"? מסביר רש"י: "אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם, לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו". מבהיל! הסיבה שהם העזו להתלונן היא: הם התרגלו. הם התרגלו לטוב שה' נתן להם. הם התרגלו למצב הטוב הזה שה' משכין שכינתו ביניהם ומספק להם כל צרכיהם.

כך פירש הגאון רבי נתן בירנבוים זצ"ל, פירש את מאמר חז"ל: "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד" – בעלי התשובה, שטעמו את החושך של חיים ללא תורה, חשים שבעתיים באור המזהיר שיש לחיים של תורה וכיבוש היצר, בעוד שצדיקים גמורים, חיים אמנם את האור שבחיי התורה, אך מעולם לא חשו את החושך של החיים הפוכים. וכלשונו: "שכן מהו אושרו של הצדיק, המורגל תמיד באור, לעומת אושרו של בעל התשובה, המגלה פתאום את האור אחרי ליל חשיכה ארוך..."

ועוד תובנה חינוכית לסיום: אנחנו צריכים להיזהר לא להתרגל לילדים/תלמידים הטובים, לא לקבל את ההצלחה שלהם כמובן מאליו. להחמיא ולשבח גם אחרי הרבה הצלחות. אנחנו צריכים לא להתרגל לילדים/תלמידים החלשים. לא לקבל את הכישלון שלהם כמובן מאליו. לא לתת לסטיגמות להיווצר.. להפך, נעזור להם ולא ניתן להם להתרגל לחוסר הצלחה.

יהי רצון שנזכה לא לשנות... ולהתלהב כל פעם מהילדים והתלמידים ומכל הדברים הטובים שהשם יתברך מעניק ונותן לנו יום יום שעה שעה. ונרגיל את עצמנו ואת תלמידינו וילדנו לא להתרגל....

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com